

УДК 316.3

СУСПІЛЬСТВО ЯК СОЦІАЛЬНА СИСТЕМА

Студ. Завгородня Я.В., гр. БДФmt-17,

Студ. Білоус Л.А., гр. БДФmt-17

Науковий керівник доц. Т. І. Кадлубович

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою роботи є аналіз суспільства як соціальної системи. Для досягнення мети було вирішено ряд завдань, а саме: проаналізовано літературу з даного питання, узагальнено наукові уявлення про суспільство, виокремлено характерні риси суспільства, поглиблено уявлення про соціальну систему.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступає суспільство як категорія соціології. Предмет дослідження – суспільство як соціальна система.

Методи та засоби дослідження. Використовувались загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: системний метод, аналіз літератури, метод узагальнення та інші.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Сучасне наукове уявлення про суспільство як соціальну систему не може мати однобічний, вузько спрямований характер. Суспільство можна і потрібно вивчати комплексно, застосовуючи філософські, соціологічні та політологічні погляди на нього, його проблематику та структуру. Дослідження цієї теми надасть можливість використовувати надані матеріали на практичних та семінарських заняттях з курсу «Філософія, політологія, соціологія».

Результати дослідження. Загальновідомо, що суспільство – сукупність відносин між людьми, яка складається в процесі їх життєдіяльності та історично розвивається. Це єдиний соціальний організм, який має власні елементи, просторові та часові межі.

Протягом історичного розвитку наук про суспільство змінювалось і уявлення про нього. Так, в античності поняття «суспільство» ототожнювалось з поняттям «держава». Пізніше, в працях італійського мислителя Н.Макіавеллі, було доведено, що держава є лише одним із станів суспільства. В XVII ст. англійський філософ Т.Гоббс формулює теорію «суспільного договору», в якій не лише розмежовує поняття «суспільство» та «держава», але й зазначає, що члени суспільства передають частину своїх свобод державі. А.Сміт та Д.Юм визначили суспільство як трудовий союз людей, пов'язаних поділом праці, а І.Кант – як людство, в його історичному розвитку.

Засновник соціології О.Конт розглядає суспільство як природний феномен, простір, в якому здійснюється життя людей, а його еволюцію – як природний процес росту та диференціації частин та функцій. Мислитель вважав, що будова суспільства визначається формами мислення людини (теологічною, метафізичною та позитивною). Саме суспільство він розглядає як систему елементів, якими є сім'я, клан та держава, а його основу складає поділ праці між людьми та їх взаємини один з одним. Представники органістичної школи в соціології (Г.Спенсер, А.Шеффле, П.Лілієнфельд, Р.Бормс, А.Еспінас та ін.) проводили аналогії між суспільством та біологічним організмом. За Е.Дюркгеймом суспільство – надіндивідуальна духовна реальність, заснована на колективних уявленнях. М.Вебер визначає суспільство як взаємодію людей, яка є продуктом соціальних, тобто орієнтованих на інших, дій.

Американський соціолог Едуард-Альберт Шилз в роботі «Суспільство та суспільства: мікросоціологічний аналіз» під суспільством розуміє об'єднання людей, яке має наступні ознаки: соціальна система є суспільством, якщо вона не є частиною якої-небудь іншої більш крупної системи; поповнення суспільства відбувається за рахунок народження дітей у тих людей, які вже є його представниками; об'єднання має територію,

яку вважає власною (ідентифікація з певною територією); має власну назву та історію; існує триваліше, ніж середнє життя окремого індивіда; шлюби укладаються між представниками даного об'єднання; має власну систему правління; має розвинуту власну культуру.

Суспільство – це система, оскільки воно є сукупністю елементів, які знаходяться у взаємозв'язку та утворюють єдину цілісність. Це соціальна система, цілісне утворення, основним елементом якого є люди, їх зв'язки, взаємодії та взаємовідносини, соціальні інститути та організації, соціальні групи та спільноти, норми і цінності. Кожен з цих елементів соціальної системи перебуває у взаємозв'язках з іншими, займає специфічне місце та відіграє певну роль у ній.

Суспільство має внутрішню форму організації, тобто власну структуру – ієрархічно впорядковану сукупність індивідів, соціальних груп, спільнот, організацій, інститутів, об'єднаних стійкими зв'язками та відносинами. Це внутрішній устрій суспільства, який складається з відповідно розташованих, упорядкованих елементів, що взаємодіють між собою.

Структурну організацію суспільства можна розглядати по-різному. Якщо критерієм виступає сфера життєдіяльності людей, то у суспільстві виокремлюють економічну, соціальну, політичну та духовну підсистеми (в соціології вони називаються соціальними системами або сферами суспільного життя). За суб'єктами суспільних відносин в структурі суспільства виокремлюють демографічну, етнічну, класову, сімейну, професійну та інші підсистеми. Природний фактор ділить людей за статтю, віком, расовим ознакам. Соціально-територіальний фактор ділить людей на мешканців міста та села. Соціально-демографічний – на чоловіків, жінок, дітей. Соціально-етнічний – на род, плем'я, народність, націю, етнос.

Цікавою є думка про структуру суспільства Нейла Смельзера, який вважає, що суспільство функціонує на мікро-, мезо- та макрорівнях. Мікросоціологічний рівень – це рівень функціонування індивідів, малих груп, їх взаємодія на особистісному рівні. Макросоціологічний рівень – діяльність соціальних інститутів, а також перебіг таких соціальних процесів, як соціальна інтеграція, соціальна солідарність та культурна ідентичність людей, які утворюють суспільство. Мезорівень складають соціальні групи та спільноти, через які індивід будує своє щоденне життя і свої стосунки з усім суспільством.

Висновки. Таким чином, суспільство є системою, оскільки воно є сукупністю елементів, які знаходяться у взаємозв'язку та утворюють єдину цілісність. Це соціальна система, оскільки вона пов'язана з життєдіяльністю людей та їх взаєминами.

Ключові слова: *суспільство, соціальне, система, мікрорівень, мезорівень, макрорівень, структура.*

ЛІТЕРАТУРА

1. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Соціологія. Практикум. Модульний варіант.: Навч. посібник. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 272 с.
2. Смельзер Н. Социология: пер. с англ. – М.: Феникс, 1994. – 688 с.
3. Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.Г.Городяненка. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 560 с.
4. Шилз Едуард Общество и общества: макросоциологический подход // Американская социология. Перспективы, проблемы, методы : Сборник статей / Сокр. пер. с англ. В. В. Воронина и Е. В. Зиньковского ; Ред. и вступ. статья д-ра филос. наук Г. В. Осипова. – М. : Прогресс, 1972. – 392 с.